

ВПЛИВ ЧИННИКІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ МІСЬКИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

THE INFLUENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION FACTORS ON THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL URBAN COMMUNITIES IN UKRAINE

У статті проаналізовано вплив чинників публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні. Відмічено, що в сучасних умовах система впливу чинників публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні побудована на принципах об'єктивності, гнучкості, відкритості та демократичності. Згадано нормативно-правові акти, у яких розширено знання та уявлення щодо принципів самоврядного управління. На основі PEST-аналізу простежено, яким чином впливають чинники публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні. Проаналізовано групи чинників публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні в сучасних умовах. Підкреслено, що аналіз чинників публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні, показує, що значна їх кількість може підвищити ефективність функціонування окремих регіонів. Окремий акцент поставлено на тому, що наявність воєнного стану та активних бойових дій на території України є найбільш вагомим чинником, що має безпосередній вплив на всі сфери суспільного життя. Підкреслено, що децентралізаційні перетворення, які мають на меті підвищення ефективності публічного управління розвитком територіальних міських громад, заслуговують в сучасних умовах на особливу увагу. Обґрунтовано напрями розвитку територій в рамках фінансової децентралізації. Відмічено, що місцева влада за певних умов має мати податкову та бюджетну самостійність для забезпечення результативності діяльності органів місцевого самоврядування на основах фінансової децентралізації. Представлено механізми, впровадження яких повинно забезпечити ефективну фінансову децентралізацію для прогресивного розвитку територій. Підсумовано, що на рівні держави необхідно вживати заходи щодо підвищення результативності публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні. Акцентовано увагу на тому, що в умовах дії воєнного стану публічне управління повинно спрямовуватися на реалізацію управлінських процедур у нових умовах функціонування.

Ключові слова: публічне управління, управлінське рішення, територіальні

міські громади, чинники, розвиток, органи влади.

The article analyzes the influence of public management factors on the development of territorial urban communities in Ukraine. It is noted that in modern conditions the system of influence of public management factors on the development of territorial urban communities in Ukraine is built on the principles of objectivity, flexibility, openness and democracy. Normative legal acts are mentioned, which expand knowledge and ideas about the principles of self-government. Based on the PEST analysis, it was traced how the factors of public administration affect the development of territorial urban communities in Ukraine. Groups of public management factors that influence the development of territorial urban communities in Ukraine in modern conditions are analyzed. It is emphasized that the analysis of public management factors that affect the development of territorial urban communities in Ukraine shows that a significant number of them can increase the efficiency of the functioning of individual regions. Special emphasis is placed on the fact that the presence of martial law and active hostilities on the territory of Ukraine is the most important factor that has a direct impact on all spheres of public life. It is emphasized that decentralization transformations aimed at increasing the efficiency of public management of the development of territorial urban communities deserve special attention in modern conditions. The directions of territorial development within the framework of financial decentralization are substantiated. It was noted that the local government under certain conditions should have fiscal and budgetary independence to ensure the effectiveness of the activities of local self-government bodies on the basis of financial decentralization. Mechanisms, the implementation of which should ensure effective financial decentralization for the progressive development of territories, are presented. It is concluded that at the state level it is necessary to take measures to increase the effectiveness of public administration for the development of territorial urban communities in Ukraine. Attention is focused on the fact that in the conditions of martial law, public administration should be directed to the implementation of management procedures in the new conditions of operation.

Key words: public management, management decision, territorial urban communities, factors, development, authorities.

УДК 351:005.1:342.722(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.32>

Коткевич Н.Ю.

аспірант кафедри регіонального та місцевого розвитку
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективні суспільні трансформації в економічно-соціальному житті держави базуються на розвитку її територій. Саме на рівні конкретних локацій державні та місцеві органи влади мають змогу зміцнювати регіональну продовольчу безпеку, підтримувати демографічну стабільність, зберігати історичну та культурну

спадщину, а також забезпечувати екологічну рівновагу. Надзвичайно важливу роль в цьому відіграє адекватне публічне управління, яке відповідним чином впливає на розвиток територіальних міських громад в Україні та забезпечує розвиток територій на необхідному рівні.

Проблеми територіального розвитку пояснюються різноманітними факторами, такими

як особливості розвитку України, пандемічні виклики минулого та активні воєнні дії в країні. Це викликає обговорення про неефективне публічне управління розвитком територій, що має прямий вплив на регіональну політику та погіршення основних соціальних показників. Економічні проблеми нації та регіонів, разом з необхідністю витрат на обороноздатність країни, ставлять місцеві спільноти перед завданням пошуку шляхів виходу з кризової ситуації у забезпеченні територіального розвитку в умовах форс-мажорних обставин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку територіальних міських громад в Україні розглядається багатьма науковцями. Зокрема, варто згадати таких дослідників як Бобровський О. [1], Замковий В. [3], Кизим М. [2], Ксьонжик І. [3], Мовчанюк А. [4], Потравка Л. [3], Пастух К. [5], Семигуліна І. [2], Ярошенко І. [2] та інші.

У своїх публікаціях вони розглядають теоретичні засади публічного управління територіальних громад, аналізують чинники просторового розвитку територіальних громад у системі публічного управління територіями, вивчають особливості соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні в контексті децентралізації та, зокрема, особливості функціонування спроможної територіальної громади в умовах децентралізації влади, обґрунтовують напрями стратегічного планування розвитку територіальних громад.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері розвитку територіальних міських громад на сучасному етапі все ж окремих підходів потребує вивчення ролі та значення публічного управління, яке стосується територіального розвитку. Зокрема, важливо проаналізувати чинники публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні, що визначило напрям та необхідність дослідження даної статті.

Мета статті полягає в аналізі впливу чинників публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах система впливу чинників публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні побудована на принципах об'єктивності, гнучкості, відкритості та демократичності. Це стосується процедур управління сплатою податків та діяльності їх платників незалежно від форми власності, наповнення місцевих бюджетів та інших процедур економічного розвитку територіальних міських громад.

У Законі України «Про місцеве самоврядування» [6] враховано демократичні принципи, викладені в Європейській хартії місцевого самоврядування (ст. 3) [7], що значним чином розширює знання та уявлення щодо принципів самоврядного управління. Особливо важливі завдання, що стоять перед місцевими громадами в Україні, вимагають розроблення та впровадження модернізованих підходів до їх вирішення.

Успішне впровадження демократичного управління та інноваційних методів і технологій залежить від розуміння теоретичних, методичних і практичних аспектів нового етапу розвитку суспільства на рівні територіальних громад.

Врахування завдань, які ставляться перед публічним управлінням у сфері соціоекономічного розвитку територіальних міських громад в Україні, передбачає оцінку усіх чинників, які впливають на повноту та достатність управлінських процесів в цілому.

З цієї метою варто використати PEST – аналіз, який призначений для виявлення наступних чинників:

- політичних (P – political);
- економічних (E – economic);
- соціальних (S – social);
- технологічних (T – technological).

Завдяки цьому аналізу можна виявити ті чинники публічного управління, які значним чином впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні, а також спрогнозувати, якою буде динаміка впливу цих чинників на перспективу.

Тому простежимо на основі PEST-аналізу, яким чином впливають чинники публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні, що показано в табл. 1.

Виходячи з інформації, представленої в табл. 1, розглянемо групи чинників публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні в сучасних умовах. Беручи до уваги політичні чинники, бачимо, що позитивний вплив на нього мають стійкість політичної влади, достатнє збереження стабільності у податковій, кредитній і фінансовій сферах, незважаючи на воєнний стан в країні, а також участь у політичних процесах громадян.

В той самий час велика кількість бюрократичних перешкод та високий рівень поширеності корупції мають негативний вплив на досліджуване явище. Окремо слід виділити чинник можливості зростання конфліктів та ескалації військових операцій у країні, який на даний час є найбільш актуальним і справляє найбільший вплив на достатність розвитку територій української держави.

**Чинники публічного управління,
які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні**

Політичні чинники	Економічні чинники
<ol style="list-style-type: none"> 1. Стійкість політичної влади. 2. Збереження стабільності у податковій, кредитній і фінансовій сферах. 3. Участь у політичних процесах та підвищення активності громадян у політичному житті. 4. Велика кількість бюрократичних перешкод та високий рівень поширеності корупції. 5. Можливість зростання конфліктів та ескалація військових операцій у країні. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низькі темпи економічного зростання. 2. Зменшення рівня доходів населення. 3. Збільшення безробіття серед населення. 4. Повільний прогрес у розвитку банківської системи. 5. Зменшення платіжної здатності громадян та зростання інфляції.
Соціальні чинники	Технологічні чинники
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення темпів приросту населення. 2. Зростання міграції на ринку праці. 3. Збільшення обсягів соціальної допомоги. 4. Малий рівень мінімальної заробітної плати. 5. Недостатня якість охорони здоров'я та освіти. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливості розвитку мобільних пристроїв та поширення доступу до Інтернету. 2. Утворення загальнодоступних реєстрів щодо доходів фізичних осіб. 3. Можливості впровадження, використання та передачі технологій. 4. Посилення контролю за обліком податкової бази у суб'єктів господарювання.

Джерело: власні узагальнення

Економічні чинники взаємопов'язані між собою – наприклад, зростання економіки може спричинити підвищення рівня доходів населення та зниження рівня безробіття. Розвиток банківської системи є також стимулюючим фактором, тоді як збільшення рівня інфляції має негативний вплив.

При оцінці соціальних чинників важливо відзначити, що підвищення рівня освіти та охорони здоров'я, а також збільшення рівня мінімальної заробітної плати, зростання народжуваності є чинниками, які позитивно впливають на ефективність публічного управління у сфері розвитку територіальних міських громад України в сучасних умовах. Проте збільшення рівня трудової міграції має негативний вплив на розглянуте явище.

У контексті технологічних чинників публічне управління у сфері розвитку територіальних міських громад відбувається завдяки впровадженню технологій, поширенню Інтернету та розвитку мобільних пристроїв. Також до цих чинників можна віднести створення публічних реєстрів щодо доходів фізичних осіб та поглиблення контролю за обліком бази оподаткування, оскільки ці заходи також сприяють підвищенню ефективності функціонування територіальних громад.

Отже, аналіз чинників публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні, показує, що значна їх кількість може підвищити ефективність функціонування окремих регіонів. Проте найбільш вагомим чинником що має безпосе-

редній вплив на всі сфери суспільного життя, включаючи досліджувані явища, є наявність воєнного стану та активних бойових дій на території України. Це безпосередньо впливає на розвиток територіальних міських громад в Україні та підтримання належного рівня життя свого населення.

Особливу увагу слід приділити значенню децентралізаційних перетворень, які мають на меті підвищення ефективності публічного управління розвитком територіальних міських громад. В цьому контексті можна виділити різні напрями розвитку територій в рамках фінансової децентралізації, які представлені у таблиці 2.

Для забезпечення результативності діяльності органів місцевого самоврядування на основах фінансової децентралізації місцева влада за певних умов має мати податкову та бюджетну самостійність. Особливо важливою для органів місцевого самоврядування є можливість самостійно використовувати доходи в межах своїх повноважень та можливостей, що означає належний рівень автономії.

Забезпечення ефективної фінансової децентралізації для прогресивного розвитку територій передбачає впровадження таких механізмів:

1. Виділення регульованих податків і трансфертів для урегулювання бюджетних дефіцитів окремих територій із збереженням рівноваги без втручання у горизонтальний дисбаланс.

2. Використання єдиної системи трансфертів та спеціальних грантів для вирівнювання

Напрями розвитку територій в рамках фінансової децентралізації

Напрями	Їх характеристика
Організаційна та процесуальна самостійність	надання повноважень та можливостей відповідним посадовим особам та органам місцевого самоврядування формувати, виконувати та затверджувати фінансові плани, кошториси та бюджети, забезпечувати звітність та контроль
Децентралізація видатків	надання необхідних фінансових ресурсів органам місцевого самоврядування для забезпечення належного розвитку територій
Децентралізація доходів	надання прав органам місцевого самоврядування самостійно для свого функціонування встановлювати розміри доходів
	закріплення за органами місцевого самоврядування достатніх доходів для належного виконання ними відповідних завдань і функцій

Джерело: власні узагальнення

різниць у фінансових потоках до місцевих бюджетів.

3. Компенсація дефіциту місцевих бюджетів за рахунок оптимального розподілу податкових надходжень та надання трансфертів з державного бюджету.

Загалом, можна стверджувати, що на сучасному етапі ефективне функціонування місцевих бюджетів є ключовим фактором для забезпечення розвитку територіальних міських громад в Україні. Це дозволить перетворити територіальні громади у суб'єкти, що здатні ефективно наповнювати свої бюджети, раціонально планувати свої видатки та самостійно, переважно за рахунок власних доходів, вирішувати соціально-економічні проблеми населення. Важливим аспектом публічного управління у цьому напрямі є затвердження державних соціальних стандартів у контексті бюджетної децентралізації для успішного реформування місцевих бюджетів та забезпечення достатніх фінансових ресурсів для майбутнього розвитку територій.

Висновки. Отже, представлений аналіз дає можливість прийти до висновку, що на даний час існує низка чинників публічного управління, які впливають на розвиток територіальних міських громад в Україні. Проте ключовим чинником слід відмітити можливість зростання конфліктів та ескалації військових операцій у країні, який на даний час є найбільш актуальним. Цей чинник тісно пов'язаний із технологічними, соціальними, економічними та політичними чинниками і катастрофічним чином впливає на подальший розвиток територій держави в цілому.

Таким чином, на рівні держави необхідно вживати заходи щодо підвищення результативності публічного управління на розвиток територіальних міських громад в Україні.

В умовах дії воєнного стану публічне управління повинно реалізовуватися з урахуванням форс-мажорних ситуацій і спрямовуватися на планування та прогнозування управлінських процедур у нових умовах функціонування.

Подальші перспективи в досліджуваному напрямку полягають у вивченні особливостей нормативно-правового забезпечення публічного управління розвитком територіальних міських громад на сучасному етапі розвитку української держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобровський О.І. Теоретичні засади публічного управління територіальних громад. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/153.pdf (дата звернення 08.03.2024р.) DOI: 10.32702/2307-2156-2020.4.151
2. Кизим М.О., Семигуліна І.Б., Ярошенко І.В. Чинники просторового розвитку територіальних громад у системі публічного управління територіями. Проблеми економіки, № 2 (52), 2022. С. 83-92
3. Ксьонжик І.В., Потравка Л.О., Замковий В.М. Соціально-економічний розвиток територіальних громад в Україні в контексті децентралізації. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. №11. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1843> (дата звернення: 15.03.2024 р.). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.11.3
4. Мовчанюк А.В. Особливості функціонування спроможної територіальної громади в умовах децентралізації влади. Modern Economics, №13. 2019. С. 174-179.
5. Пастух К. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. Науковий вісник: Державне управління, 1(1(7)), 2021. С. 195-215. [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-195-215](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-195-215)
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170
7. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення 08.03.2024р.)